

Krajanské listy – březen 2018

Vydává Velvyslanectví České republiky v Pretorii ve spolupráci s českými krajany
v Jihoafrické republice.

Náměty a příspěvky zasílejte na adresu: maria.ramsova@seznam.cz, nebo
mariaramsova63@gmail.com

Redakce a Velvyslanectví České republiky v Pretorii neručí za obsah zaslaných příspěvků.
Redakční rada: Anna Syková, Mária Ramsová, Mirka Schullerová

Vážení a milí krajané,

v březnovém vydání Krajanských listů se dočtete nejčerstvější novinky z velvyslanectví, nepřehlédněte pozvánku na Velikonoce ve Visegradském domě, následují zprávy z české ekonomiky. V českých osobnostech představíme Otokara Březinu a navštívíme hrad Lipnici nad Sázavu. Hudební okénko nahlédne do tvorby Petra Skoumala a na vynálezy Prokopa Diviše. Velmi zajímavé jsou aktuality českého zdravotnictví - čeští vědci vymysleli, jak lépe zahubit nádorové buňky. Následují tradiční rubriky zdraví, čeština a zábava. Vzhledem k blížícím se velikonočním svátkům připojujeme přílohu Velikonoce 2018.

Přejeme Vám veselé a požehnané Velikonoce!

Vaše redakce

INFORMACE VELVYSLANECTVÍ ČR V PRETORII	2
Vyprodané divadlo na Dvořákův koncert	2
O hudebním večeru s Jiřím Pavlicou	3
Knihovni den na velvyslanectví.....	3
Konzulární dny v Kapském Městě – duben 2018.....	3
Pozvánka spolku CS Centrum Lípa na velikonoční setkání ve Visegradském domě.....	4
INZERÁTY / ŽÁDOSTI / OZNÁMENÍ	4
VÝBĚR ZE ZPRÁV	6
Dluhy decimují Česko, v exekuci je už desetina lidí.....	6
Korejských investic do Česka dále přibývá.....	7
Systém penzí se loni po osmi letech dostal ze schodku, zbylo 900 milionů	8
ČESKÉ OSOBNOSTI	8
Otokar Březina.....	8
HRADY A ZÁMKY	9
Lipnice.....	9
HUDEBNÍ OKÉNKO	10
Hudební výročí březen 2018.....	10
Petr Skoumal	10
Prokop Diviš.....	12
ZAJÍMAVOSTI	15
Čeští vědci vymysleli, jak lépe zahubit nádorové buňky. Poslouží diverzant.....	15

Vajíčka, hasičák, ponožky. I tak pacienti děkují doktorům.....	16
Soška Českého lva má novou podobu. Autora inspiroval Lada a kubismus	17
RETRO KOUTEK	19
Kočí jazyčky	19
Jihlavanka	20
Margotka	20
ZDRAVÍ	20
Vědci našli 100 nejzdravějších potravin. Sádlo je v první desítce.....	20
ČEŠTINA	22
ZÁBAVA	22
Recepty	22
Humor	23
SPRÁVNÁ ŘEŠENÍ	24
VELIKONOCE 2018	24
Jak vznikaly symboly Velikonoc	24
Velikonoční recepty	26
Velikonoční svátky trochu jinak	28
Výpočet data Velikonoc	29
Postní doba	30
Svatý týden.....	30
Velikonoční triduum	31
Velikonoční oktáv	32
Nanebevstoupení páně	32
Letnice	33
Velikonoční omalovánky	34
Velikonoční říkanky.....	35

INFORMACE VELVYSLANECTVÍ ČR V PRETORII

(Kontakt: Embassy of the Czech Republic, 936 Pretorius Street, Arcadia, Pretoria,
P.O. Box 13671, Hatfield 0028-Pretoria, e-mail : consulate_pretoria@mzv.cz, tel.: 012 4312380, fax:
012 4312398)

Vyprodané divadlo na Dvořákův koncert

Velvyslanectví ČR v Pretorii uspořádalo ve spolupráci s Brooklyn Theatre Pretoria koncert k 100. výročí vzniku Československa. Na programu byl Dvořákův violoncellový koncert a 9. symfonie e-moll „Z nového světa“.

Pozvání umělci z ČR, dirigent Mgr. Jan Štván a violoncellista RNDr. et MgA. Jan PECH, Ph. D., předvedli ve spolupráci s Gauteng Philharmonic Orchestra vynikající výkon.

Dne 2. března 2018 proběhla generální zkouška přístupná veřejnosti, na kterou byly pozvány rovněž děti z chudinských čtvrtí.

Následně na oba dva koncerty 3. a 4. března 2018 bylo Brooklyn Theatre úplně vyprodané. Ukázalo se, že kvalitní o vážnou hudbu mají místní milovníci hudby velký zájem.

O hudebním večeru s Jiřím Pavlicou

Dne 23. 2. 2018 se konal hudební večer s Jiřím Pavlicou ve Visegrádském domě v Kapském Městě.

Na pozvání velvyslanectví se konalo setkání Jiřího Pavlici s krajanickou komunitou z Kapského Města a okolí. Během večera krajanům zahrál a zazpíval Jiří Pavlica. Vynikající přednes na housle předvedl také Marek Pavlica, syn pana Pavlici, bylo to jeho první veřejné vystoupení. Jak se během večera ukázalo „jablko nespadlo daleko od stromu“. Během vystoupení se hrály a zpívaly české, moravské a slovenské písně na přání krajanů.

Knihovní den na velvyslanectví

Knihovna Velvyslanectví ČR v Pretorii bude otevřena v pátek dne **13. dubna 2018** od 10 – 12 hod. Přijďte si s námi povídat u kávy a vypůjčit zajímavou knihu.

Konzulární dny v Kapském Městě – duben 2018

Konzulární dny v Kapském Městě se budou konat ve dnech 17. – 18. dubna 2018 (v březnu 2018 se konzulární dny nekonají).

Úřední hodiny jsou mezi 8.00 – 15.00 na adrese Visegrádského domu (bývalého Generálního konzulátu ČR), Fleetwood Avenue 2, Claremont. Pro vyřízení Vašich žádostí je nutné si předem sjednat schůzku prostřednictvím Velvyslanectví ČR v Pretorii (e-mailem consulate_pretoria@mzv.cz nebo na telefonním čísle 012 4312380). Ve Visegrádském domě nelze podat žádost o vízum.

Rubriku připravila: JUDr. Anna Syková, Ph.D.

Pozvánka spolku CS Centrum Lípa na velikonoční setkání ve Visegrádském domě

Srdečně zveme všechny malé i velké na VELIKONOCE ve Visegrádském domě v neděli 25/3/2018 od 10 do 13 hodin. Řekneme si více o velikonočních zvyklostech, s dětmi si společně upleteme tradiční pomlázky, ozdobíme si velikonoční kraslice nebo nazdobíme perníčky.

Vstupné za dítě: R35

Vstup je podmíněn rezervací na e-mail

tereza.mleckova@gmail.com

(uvedte prosím počet dětí a jejich věk).

Děkujeme a těšíme se na Vás ve Visegrádském domě!

CS Centrum Lípa

INZERÁTY / ŽÁDOSTI / OZNÁMENÍ

Výuka češtiny a angličtiny od začátečníků až po velmi pokročilé, od dětí až po důchodce.

Individuální přístup. Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobilní telefon 0824681401, e-mail RadkaHej@gmail.com

Kvalifikovaná soudní překladatelka nabízí vypracování překladů z češtiny do angličtiny a z angličtiny do češtiny (případně z a do ruštiny a němčiny). Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobilní telefon 0824681401, e-mail RadkaHej@gmail.com.

Villa Klara B&B

nabízí ubytování v luxusně vybavených pokojích v srdci Johannesburgu v Northcliffu. Guesthouse je vhodně situován velmi blízko nákupního střediska Cresta.

Ideální pro byznysovou klientelu díky své poloze. (CBD 15minut, Sandton 20minut, N1 7 minut, nemocnice 10 minut)

Pokoje mají WiFi spojení.

Pro více informací navštivte naši webovou stránku www.villaklara.co.za

Rezervace: klara@villaklara.co.za či 011 478 2513. Denně od: 08:00 do 17:00.

At Villa Klara, the customer always comes first

Soukromá psychologická praxe

Mgr. Dita Bosman

HPCSA Reg. No. PS 0111449 / Pr. No. 0860000379093

V malebné Camps Bay, v Kapském Městě nabízím psychologicko poradenské a terapeutické služby pro dospělé jedince a páry v obtížných životních situacích, s různými duševními, psychosomatickými a vztahovými problémy. Dále také nabízím terapii hrou pro děti od 4 let.

Shop 102F, First Floor

The Promenade

Victoria Road

Camps Bay

Cell: 073 6103006

Fax: 086 6720904

Email: dita@dbosmanpsychologist.co.za

Web: www.dbosmanpsychologist.co.za

Právní poradenství – české právo

Advokátka s praxí nabízí právní poradenství z oblasti dědického práva, občanského práva, pracovního práva a dalších právních oblastí

Kontakt: JUDr. Iveta le Roux, LL.M.

email: ivetaleroux@gmail.com

mobil: 082 4377926

Advokátní kancelář UpLegal

nabízí poradenství a právní služby všem, kteří je zrovna potřebují. Poskytujeme poradenství dle českého práva v českém, anglickém a německém jazyce, dlouhodobě také spolupracujeme se zahraničními kancelářemi. Kienty zastupujeme zejména v oblastech občanského, obchodního a trestního práva. V případě potřeby se prosím obraťte na advokáta Mgr. Vojtěcha Bienka, který své znalosti nabýval rovněž na University of Pretoria.

UP legal

Francouzská 299/98

101 00 | Praha 10

www.uplegal.cz

Mgr. Vojtěch Bienek

Advokát

Francouzská 299/98

101 00 Praha 10 - Vršovice

E-mail: bienek@uplegal.cz

Tel.: (+420) 734 692 472

VÝBĚR ZE ZPRÁV

Dluhy decimují Česko, v exekuci je už desetina lidí

Každý desátý obyvatel České republiky starší 15 let má exekuci. Celkem se jedná o 863 000 lidí, z nich 151 000 má přes deset exekucí. Počty lidí s exekucí majetku přitom vytrvale rostou a jen za minulý rok jich navzdory příznivému vývoji ekonomiky přibýlo 31 000.

Souhrn exekucí sleduje projekt Mapa exekucí, který připravila Otevřená společnost.

„Počet osob v exekuci narostl za rok o 3,4 procenta, přestože máme rekordně nízkou nezaměstnanost a rostou mzdy. Ani vyšší platy a to, že lidé mají zaměstnání, jim nepomůžou se z dluhové pasti dostat. Neustále platí jen úroky a sankce,“ uvedl autor mapy Radek Hábl.

Polovina exekucí je přitom na částku nižší než 10 000 korun. Podle Hábla většinu vymáhané sumy činí hlavně náklady. Průměrná jistina dosahuje 65 000 korun.

Tři a více exekucí má téměř půl miliónu lidí. Celkem 151 000 osob nad 15 let má přes deset exekucí. Je to asi 10 000 lidí mezi 18 a 29 lety a asi 6000 seniorů nad 65 let. Podle Hábla je 90 procent exekucí nevyhmatelných.

Není nástroj, jak exekuce zastavit

Exekutorská komora upozornila, že data nevypovídají nic o tom, v jakém stádiu se jednotlivá exekuční řízení nacházejí.

„Uváděný počet exekucí je sice správný, ale zahrnuje i tzv. bezvýsledné exekuce, a to za celou dobu existence soudních exekutorů. Spadají sem například i exekuce, u kterých je vedeno insolvenční řízení, takže samotný výkon exekuce u nich z toho důvodu nemůže být prováděn. Číslo je tak vysoké mimo jiné i proto, že neexistuje účinný nástroj, jak tyto bezvýsledné exekuce zastavit,“ uvedla Exekutorská komora.

Aby se situace zlepšila, je podle exekutorů třeba umožnit ukončování těchto exekucí bez souhlasu věřitele. Následně by se počet exekucí výrazně snížil.

Jeden dlužník, jeden exekutor

Ministr spravedlnosti Robert Pelikán (ANO) již dříve navrhoval, aby platilo pravidlo jeden dlužník, jeden exekutor. Chtěl rovněž odstranit bariéru vedoucí k oddlužení, podle níž má být dlužník do pěti let schopen uhradit třicet procent dluhů. Podle Pelikána by měl mít možnost do oddlužení vstoupit každý, nehledě na výši dluhů.

Mnoho lidí totiž dluží částky v takové výši, že za současného systému je zcela nerealné, že by své závazky mohli splatit.

Zdroj: Novinky.cz

Korejských investic do Česka dále přibývá

Zájem korejských firem o investice do České republiky se stále zvyšuje. Největší potenciál je nyní v jaderném průmyslu. Mezi favority tendru na dostavbu českého jádra patří společnost Korea Hydro & Nuclear Power.

Korea je čtvrtou největší ekonomikou Asie a hledá stále nové příležitosti, jak své hospodářské úspěchy podpořit i na evropském trhu. Česká republika je pak pro korejské firmy díky strategickému umístění ve středu Evropy jednou z nejatraktivnějších lokací. Žádané je Česko pro investory z Koreje i díky rychle rostoucí ekonomice a hlavně vysoce kvalifikované pracovní síle. Už nyní tak v Česku investuje řada korejských firem.

V roce 2015 podepsaly oba státy memorandum o strategickém partnerství v jaderné energetice, kybernetické bezpečnosti, vědě a inovacích a řadě dalších oblastí. Lze tak očekávat příchod dalších významných investorů, přinášejících České republice tisíce pracovních míst i nárůst příjmů do státní kasy. Největší potenciál v tomto smyslu současně skýtá jaderný průmysl.

Potenciál je v jaderném průmyslu

Mezi favority tendru na dostavbu českých jaderných elektráren totiž patří společnost Korea Hydro & Nuclear Power (KHNP). KHNP v současnosti provozuje 24 reaktorů a dalších pět staví v Koreji. Spolu se společností KEPCO se pak podílí na stavbě jaderné elektrárny Barakah ve Spojených arabských emirátech, která se obešla bez výrazných zdržení. KHNP se bude během prvních deseti let od spuštění podílet i na provozu elektrárny.

Český tendr patří v současnosti mezi hlavní priority KHNP. Firma chce do případné dostavby zapojit co nejvíce českých dodavatelů. I proto uspořádala v dubnu 2017 Česko-korejskou konferenci dodavatelů do jaderného průmyslu.

Pro představení svých nejúspěšnějších projektů a na oslavu získání evropské certifikace korejských reaktorů APR 1400 pak zorganizovala společnost i tzv. Jaderný korejský večer. Toho se zúčastnil i korejský ministr obchodu, průmyslu a energetiky, CEO KHNP či zástupci české vlády.

Pomoc v regionech

O odhodlání společnosti prohlubovat spolupráci s Českou republikou vypovídají i společensky odpovědné projekty, které KHNP realizovala v českých regionech v okolí Dukovan. Kromě hmotné pomoci 12 institucím sociálních služeb se 36 korejských studentů a zástupců KHNP zapojilo do korejsko-českého dobrovolnického programu pro pomoc seniorům či zdravotně a mentálně hendikepovaným.

Zahraniční projekty KHNP dlouhodobě podporuje korejská vláda i Korejské velvyslanectví v Česku. Korejský velvyslanec Seoung-hyun Moon pak označuje navázání spolupráce v jaderné energetice za jednu z priorit jeho působení.

Zdroj: sdeleni.idnes.cz

Systém penzí se loni po osmi letech dostal ze schodku, zbylo 900 milionů

Důchodový systém se v roce 2017 poprvé po osmi letech dostal ze schodku. Příjmy z odvodů byly o 900 milionů korun vyšší než výdaje na penze. Vyplývá to z údajů, které v úterý zveřejnila Česká správa sociálního zabezpečení.

Na důchody se loni vybralo 405,3 miliardy. O rok dřív to bylo 372,9 miliardy. V roce 2015 pak příjmy činily 352 miliard. V minulém roce se na důchody vyplatilo poprvé přes 400 miliard korun, bylo to celkem 404,4 miliardy. Z toho 333,8 miliardy dostali starobní důchodci a důchodkyně. Na invalidní důchody se využilo 43,6 miliardy, na pozůstalostní pak 27 miliard.

V době krize se systém propadl do dluhů. Po šestimilardovém přebytku v roce 2008 spadl do minusu 30,5 miliardy v roce 2009. V letech 2012 a 2013 se deficit blížil 50 miliardám, pak začal se zlepšováním kondice české ekonomiky každoročně klesat. Předloni se snížil na 16,3 miliardy.

V přebytku by měla penzijní soustava být i v letošním roce. Částka by měla být vyšší než loni. Dosáhnout by měla několika miliard. Babišova jednobarevná vláda ANO v demisi počítá s tím, že od příštího roku systém znovu sklouzne do deficitu.

Pro příští rok ho ministerstvo práce podle podkladů pro kabinet odhadlo na 7,8 miliardy, v roce 2020 pak na 9,6 miliardy a v roce 2021 na 11,9 miliardy. Důvodem je navrhovaná důchodová novela, která má snížit zásluhovost, přidat víc lidem s malou penzí a zvednout důchod seniorům a seniorkám nad 85 let o 1000 korun měsíčně. Zvýšené výdaje tak odvody nedorovnájí ani při vysoké zaměstnanosti a růstu výdělků.

Zdroj: ekonomika.idnes.cz
Rubriku připravila: Mária Ramsová

ČESKÉ OSOBNOSTI

Otokar Březina

Otokar Březina, vlastním jménem Václav Jebavý (13. září 1868 Počátky - 25. března 1929 Jaroměřice nad Rokytnou), byl český básník a spisovatel, představitel symbolismu. Ovlivnil vývoj české poezie ve 20. Století. Narodil se 13. září 1868 v Počátkách č.p. 224 manželům Ignáci Jebavému (obuvníku a měšťanu v Počátkách) a jeho manželce Kateřině, rozené Fákové. Pokřtěn byl jako Václav Ignác Jebavý. Otec byl již potřetí ženat a syn Václav vyrůstal jako jediné dítě starších rodičů (v době svatby, v roce 1866, bylo Ignáci Jebavému 50 a manželce Kateřině 34 let).

Po maturitě se stal učitelem v Jinošově u Náměště nad Oslavou. V tomto období začíná jeho osamělost a také korespondence s Annou Pammrovou, se kterou si celý život dopisoval. V roce 1888 získal doplňkovou maturitu na učitelském ústavu v Praze a působil v letech 1888-1901 v Nové Říši. Oba rodiče mu umřeli během jednoho týdne, v únoru 1890 a v Nové Říši žil osaměle; věnoval se studiu jazyků, filozofie a vlastní tvorbě.

V roce 1894 složil v Soběslavi učitelskou zkoušku pro měšťanské školy, na kterých učil od roku 1901 v Jaroměřicích nad Rokytnou.

Po základní školní docházce v Počátkách přestoupil v roce 1883 na reálku v Telči. Zúčastnil se zde kulturního života a maturoval v roce 1887.

Od roku 1914 učil se sníženým úvazkem, od roku 1919 až do penzionování měl tvůrčí dovolenou.

Roku 1925 odešel definitivně do penze.

Roku 1929 zemřel na vrozenou srdeční vadu. Je pochován v Jaroměřicích nad Rokytnou. Náhrobek vytvořil Březinův přítel, sochař František Bílek.

Bezprostředně po jeho smrti vyšla celá řada vzpomínkových knih, z nichž nejproslulejší je Mé svědectví o Otokaru Březinovi. Napsal ji jeden z mála Březinových blízkých přátel po dobu více než třiceti let, Jakub Deml; po vydání vyvolala publikace řadu polemik.

Zdroj: Zdroj:Wikipedie
Rubriku připravila: Mirka Schullerová

HRADY A ZÁMKY

Lipnice

Hrad Lipnici založil na počátku 14. století Raimund z Lichtemburka, dalšími významnými majiteli byli Jan Lucemburský, Karel IV., páni z Lipé a z Landštejna a Čeněk z Vartemberka.

V 15. století získal panství Mikuláš Trčka z Lípy, za jehož potomků vyrostl na počátku 16. století nový palác a kolem roku 1537 nechal Jan Trčka upravit další části hradu pozdně goticky, již i s náznakem přicházející renesance.

Hrad byl částečně pobořen před koncem třicetileté války, nebyl však v následujících staletích zcela opuštěn a tak začal pustnout až po požáru roku 1869. Později, kdy již začínalo hrozit, že silueta hradu vymizí z reliéfu krajiny, založilo několik nadšenců Sbor pro záchranu hradu Lipnice, ovšem důkladné opravy se jeho část dočkala až v druhé polovině 20. století, zbytek byl zabezpečen proti zřícení.

V hradních interiérech si můžeme prohlédnout zbrojnici, archeologickou expozici a rozsáhlou sbírku kachlů z 15. a 16. století. Přístupné je rovněž rozsáhlé sklepení a sloupová hodovní síň. V nedalekém domku pod hradem psal J. Hašek své světově proslulé Příhody dobrého vojáka Švejka.

Zdroj: zamky-hrady.cz
Rubriku připravila: Mária Ramsová

HUDEBNÍ OKÉNKO

Hudební výročí březen 2018

2. 3. 2008 zemř. Jan Hlavsa, tenorista, sólista opery ND v Praze (nar. 10. 12. 1922)
7. 3. 1928 nar. Štěpán Koníček, dirigent a skladatel (zemř. 26. 5. 2006)
7. 3. 1938 nar. Petr Skoumal, hudební skladatel, textař a interpret (zemř. 28. 9. 2014)
8. 3. 1898 nar. František Xaver Drožen, houslařský mistr (zemř. 26. 4. 1972)
9. 3. 1863 v Praze založena Umělecká beseda, první český umělecký spolek
15. 3. 1983 zemř. Oldřich Nový, herec, zpěvák a režisér (nar. 7. 8. 1899)
25. 3. 1928 nar. Zdeněk Košler, dirigent (zemř. 2. 7. 1995)
26. 3. 1698 nar. Prokop Diviš, český vynálezce hromosvodu, elektrického hudebního nástroje a dalších zařízení souvisejících především se statickou elektřinou (zemř. 21. 12. 1765)

Petr Skoumal

(7. března 1938 Praha – 28. září 2014 Praha)

Český skladatel, textař a klávesista.

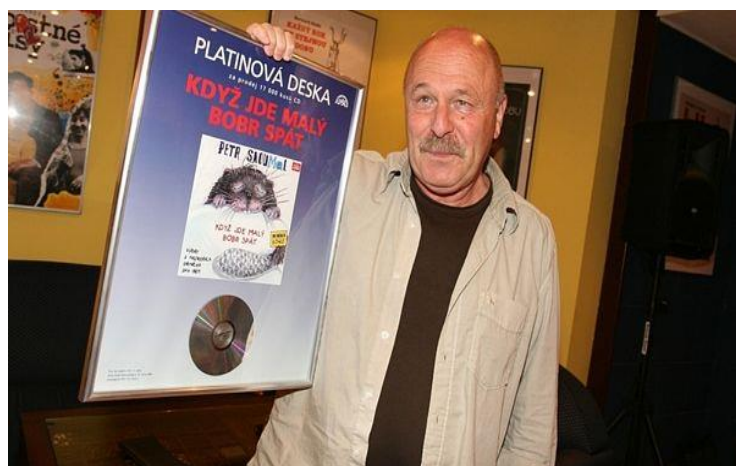
Od konce šedesátých let vystupoval s písničkářem Janem Vodňanským. Byl autorem scénické hudby k divadelním a televizním inscenacím, večerníčkům a k desítkám filmů (např. Jára Cimrman ležící, spící). Věnoval se také oceňované tvorbě písniček pro děti i vlastní sólové dráze.

Jeho rodiči byli překladatelé a literární kritici Aloys Skoumal a Hana Skoumalová, jeho kmotrem byl český katolický spisovatel Jan Čep. Vzhledem k tomu, že matka byla židovského původu, byl otec ke konci války odeslán do sběrného tábora v rakouském Kletendorfu. V koncentračních táborech zahynula velká část rodiny z matčiny strany. Po válce se otec Aloys Skoumal stal československým kulturním atašé v Londýně, kde čtyři roky s rodinou žil. Po roce 1948 se vrátili do Československa.

Petr Skoumal zpíval ve sboru Schola kantorum, kde si ho filmaři vybrali pro dětskou roli ve filmu Otakara Vávry Nezbedný bakalář (1946). Tím však jeho „filmová kariéra“ skončila a dál se věnoval především hudbě.

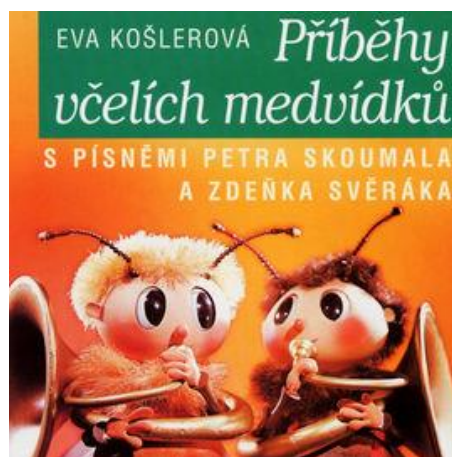
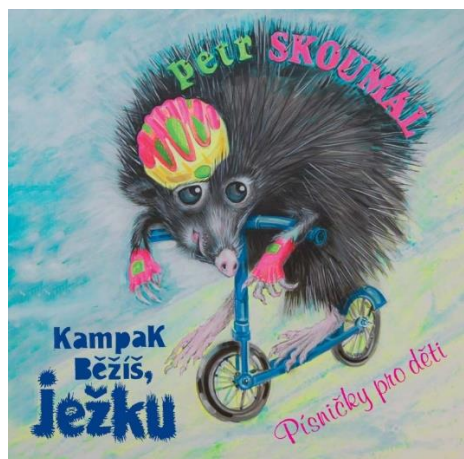
Umělecké vzdělání získal nejdříve na Pražské konzervatoři, kde studoval dirigování. Ve studiu pokračoval na brněnské JAMU, kde absolvoval v roce 1962 obor řízení sboru. Poté psal scénickou hudbu a byl také externím spolupracovníkem Československého rozhlasu.

Od roku 1966 pracoval v Činoherním klubu, kde byl režisérem a hudebním dramaturgem. Především zde však vyvrcholila jeho spolupráce s Janem Vodňanským. Hráli spolu sice již dříve v Redutě, Ateliéru a Divadle hudby, ale vrcholem jejich společné tvorby byly scénické koláže parodických scének, básní a písniček právě v Činoherním klubu. První z nich vznikla v roce 1969 pod názvem S úsměvem idiota, O rok později pak následovaly Hurá na Bastilu a S úsměvem Donkichota. Některé z textů reagovaly na tehdejší politickou situaci (např. píseň Maršálové se dotýká invaze vojsk v srpnu 1968), a proto se jejich autoři stali nepohodlnými.

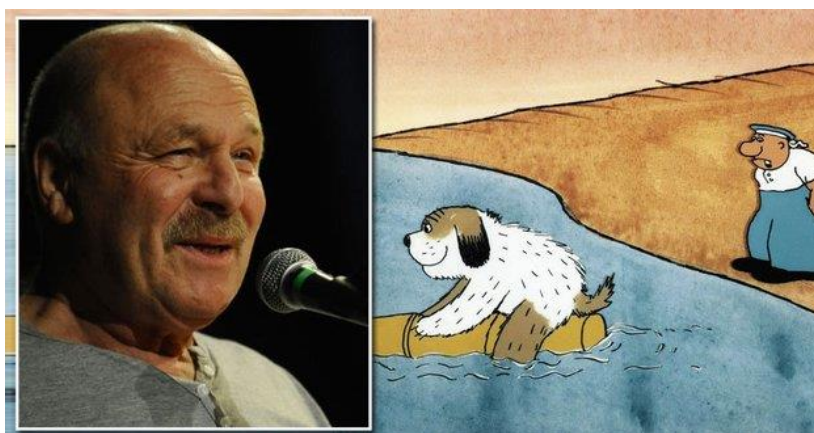
Za normalizace (koncem roku 1973) byly jejich hry zakázány, Skoumal s Vodňanským museli z divadla odejít a bylo jim zakázáno i účinkování v televizi a rozhlas. Mohli vystupovat jen příležitostně na některých malých scénách (např. Klub Eden).

Začátkem 80. let se jejich umělecké dráhy rozešly a od té doby se plně věnoval samostatné tvorbě a psal mnoho písniček. I když jsou rozděleny na tvorbu pro děti a pro dospělé, hranice mezi nimi není nikdy ostrá a např. mnohé dětské písničky mají, díky jeho osobitému stylu, ohlas i u dospělých.

V listopadu 1989 složil též monumentální píseň Neopouštěj nás (Svatý Václave).

Velmi významná je jeho tvorba pro film a televizi (např. Srdečný pozdrav ze zeměkoule, Nejistá sezóna, Jára Cimrman ležící, spící, Svatební cesta Do Jiljí, Rozpuštěný a vypuštěný) i k večerníčkům (Maxipes Fík, Bob a Bobek, ...A je to!).

Psal hudbu mnohým hudebníkům, několik let působil jako člen kapely Etc... Vladimíra Mišíka, dlouhodobě spolupracoval například s Michalem Prokopem. Vystupoval i v dětských představeních v Divadle v Dlouhé.

Zemřel po dlouhé nemoci 28. září 2014 v pražské nemocnici ve Střešovicích.

Prokop Diviš

(26. března 1698 Helvíkovice u Žamberka – 21. prosince 1765 Přímětice u Znojma)

Prokop Diviš, vlastním jménem Václav Divíšek, byl slavný český katolický kněz, teolog, člen Premonstrátského řádu, přírodovědec, léčitel, hudebník a vynálezce.

Orientoval se především na fyziku, byl nesmírně vzdělaný a na úrovni tehdejšího vědění neustále experimentoval a bádál. Dnes by se řeklo, že byl prostě ve fyzice »in«. Je známý především vynálezem bleskosvodu. Jeho vědecké výzkumy jsou mnohem širší.

Zkoumal vliv elektřiny na rostliny a živé organismy vůbec, byl průkopníkem elektroléčby (léčil revmatismus, lehká ochrnutí, bolesti hlavy, krku atd.), zabýval se hydrotechnikou a zkonstruoval první klávesový elektrický hudební nástroj na světě, tzv. Denis D'or, který lze označit za předchůdce syntezátoru.

Václav Divíšek se narodil v malé zemědělské usedlosti na okraji Žamberka, manželům Anně a Janu Divíškovým. Žil zde se svými sourozenci do roku 1714, když zemřel jeho otec, nevelké hospodářství převzal jeho starší bratr Jan. Rodný dům Prokopa Divíše stojí dodnes na levém břehu řeky Divoké Orlice v Helvíkovicích a od roku 1965 je zpřístupněn veřejnosti jako součást Městského muzea v Žamberku.

Mladý Václav byl vynikajícím studentem. Na přímluvu příbuzného, rektora jezuitské koleje ve Znojmě Jindřicha Dušíka, byl přijat na studia jezuitského latinského gymnázia ve Znojmě jako stipendista premonstrátů Louckého kláštera. Po složení řeholního slibu přijal jméno Prokop a své příjmení změnil na Diwisch (v českém pravopisu Diviš).

V roce 1720 po absolvování středoškolského studia vstoupil jako novic do premonstrátského řádu v Louce u Znojma. V září roku 1726 byl vysvěcen na kněze. Zároveň se stal učitelem přírodních věd. Roku 1729 je jmenován profesorem filosofie a teologie. Během své pedagogické činnosti rozpracovává disertační práci z oboru teologie a filosofie. Roku 1733 úspěšně obhájil svou práci a byl v Salzburgu promován na doktora teologie a v Olomouci na doktora filosofie. Po promoci v Salcburku je jmenován podpřevorem kláštera v Louce. V roce 1736 přijal návrh opata Nollbeka, aby se ujal řízení farnosti v Příměticích u Znojma a stal se farářem působícím v kostele svaté Markéty. Zde se plně věnoval svým experimentům se statickou elektřinou. K tomuto účelu si vlastnoručně zhotovil přístroj zvaný elektrum. Byla to skleněná koule, upevněná k dřevěné hřídeli, jejímž otáčením a třením o polštář z telecí kůže získával elektřinu. V období 1741–1742 převzal Prokop Diviš úřad převora v klášteře v Louce a díky své prozíravosti zachránil rozsáhlý loucký klášter před zkázou během prusko–rakouské války.

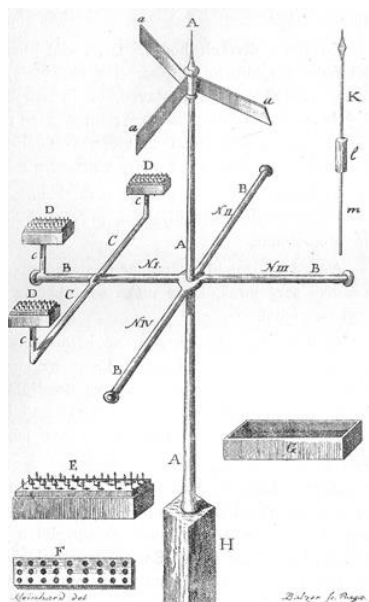
Tady je replika Divišovy třecí elektriky, kterou Diviš nazýval *electrum*.

V roce 1742 se vrátil zpět na přímětickou faru a tam pokračoval ve svých výzkumech. Již tehdy zjistil, že blýskání a hřmění za bouřky je elektrické podstaty a jde vlastně o tytéž jevy, které pozoroval při svých pokusech.

Pověst o jeho experimentech se brzy donesla k císařskému dvoru do Vídně. V roce 1750 byl vyzván, aby své pokusy demonstroval přímo před zraky císaře Františka Štěpána I. Lotrinského a císařovny Marie Terezie. Císařský pár byl pokusy tak nadšen, že jej odměnil zlatými medailkami se svými podobenkami. Celou dobu vedl i čilou korespondenci s fyziky po celém světě.

V roce 1753 byl v Petrohradě při pokusech zabít bleskem profesor Georg Wilhelm Richmann a to vyprovokovalo V. P. Diviše k tomu, aby sepsal krátké latinské pojednání o svádění elektrických výbojů z mračen do země. Tuto zprávu 24. října 1753 poslal do Petrohradu Akademii věd k posouzení. Zpráva však došla pozdě. O německé vydání Divišova pojednání, které se ovšem značně liší od Zprávy petrohradské akademie věd, se zasloužil Divišův obdivovatel Johann Ludwig Fricker. Akademie věd Divišovým teoriím nevěnovaly patřičnou pozornost, protože začínaly citáty z Bible a rozvíjely elektroteologické teorie, které v té době byly již zastaralé. Přes tyto rétorické nedostatky a neznalost jazyka současné vědy, byly konkrétní Divišovy poznatky užitečné a pozornost akademiků by si zasluhovaly. Vědecká veřejnost byla tehdy hluboce otřesena tragickou smrtí profesora Richmanna a pokusy s blesky namnoze zastaveny.

Prokop Diviš se však rozhodl realizovat svůj záměr – postavit meteorologický stroj. Divišův "meteorologický stroj" (machina meteorologica) nebyl hromosvod v dnešním slova smyslu. Divišův stroj měl trvale vyrovnávat napětí mezi nebem a zemí, a tak odvracet samotný vznik výboje. Základem stroje byl vodorovný železný kříž umístěný na patnáctimetrovém (a později 41,5 m vysokém) stožáru. Ramena kříže byla na konci kolmo doplněna kratšími vodorovnými tyčemi, na kterých bylo umístěno 12 kovových krabic, v nichž bylo do silné vrstvy železných pilin vloženo celkem asi 400 k obloze čnicích ostrých kovových hrotů. Celá konstrukce byla vodivě spojena se zemí třemi řetězy.

15. června 1754 vztyčil Prokop Diviš svůj povětrnostní stroj. Byla to soustava 400 kovových hrotů spojených s uzemněním, která měla odsávat elektřinu z oblak a snižovat tak nebezpečí vzniku blesku. Fungovala samozřejmě i jako bleskosvod. Americký vědec a státník Benjamin Franklin přišel již v roce 1749 s důkazem, že blesk je elektrické podstaty. Svůj tyčový uzemněný bleskosvod však postavil ve Filadelfii až v roce 1760, tedy šest let po Divišovi. Jednalo se o zařízení ideově odlišné od vynálezu Václava Prokopa Diviše.

Benjamin Franklin svůj jednohrotý bleskosvod sestrojil na základě jednodušší a správnější představy, že bleskosvod pouze svádí blesky na neškodné místo a nemůže zabránit vzniku výbojů. Jeho bleskosvod se dal snáze sestrojit, poskytoval skutečnou ochranu bez zbytečných nákladů, a rychle se proto rozšířil. První Franklinův bleskosvod byl v Čechách vztyčen roku 1775 na zámku Měšice u Prahy. Svá pozorování prováděl V. P. Diviš při každé bouřce. Jejich výsledky zasílal do Prahy profesor Sorinkinovi.

Své závěry sepsal v rozsáhlém pojednání „Magia naturalis“ (O podstatě atmosferické elektřiny), který dedikoval císařovně Marii Terezii. Princip svého vynálezu si Diviš ověřil dokonce i při návštěvě císařského dvora, kde pomocí hrotů ukrytých ve své paruce rušil experimenty dvorních fyziků.

V roce 1759 postihlo celou střední Evropu nebývalé sucho. V Příměticích se však vesničané domnívali, že pravou příčinou tohoto sucha je Divišův bleskosvod, který rozhání mraky. Proto v březnu roku 1760 vnikli do zahrady přímětické fary, uvolnili zemní řetězy a celou konstrukci bleskosvodu strhli a zničili. V. P. Diviš udržoval kontakty s vědci a vzdělanci své doby. Dopisoval si mimo jiné s Leonhardem Eulerem.

Jedna kopie Divišova bleskosvodu dnes stojí vedle jeho rodného domku a druhá kopie je umístěna na budově Divišova divadla, postaveného a otevřeného v roce 1926 v Žamberku. Další kopie stojí u Památníku Prokopa Diviše ve Znojmě-Příměticích.

Roku 1753 využil V. P. Diviš (sám výborný hudebník) elektrickou energii také u vlastního hudebního nástroje. Sestrojil unikátní strunný nástroj „Zlatý Diviš“ (Denis d'Or). Elektřina měla čistit zvuk strun. Tento unikát měl 790 kovových strun, 3 klaviatury, trojí pedálový systém a byl napojen na elektrickou energii leydenských láhví. Johann Ludwig Fricker, který Divíše osobně navštívil v jeho působišti v Příměticích u Znojma, podal o jeho hudebním nástroji nadšenou zprávu v Tübinských učených zprávách (Tübingsche Berichte von gelehrten Sachen, XXX, červenec 1754, 395). Připomínal zvuk dechových i strunných nástrojů a dokázal zastoupit orchestr. Denis d'Or dokonce okouznil císaře Josefa II. natolik, že v roce 1784 nařídil při konfiskaci majetku kláštera v Louce, aby byl převezen ke dvoru do Vídně, kde na něj koncertoval mnich Norbert Weiser. Nástroj se však do dnešní doby nedochoval, jeho stopy končí v Prešpurku.

V. P. Diviš využíval statickou elektřinu také pro léčebné účely, pozoroval její blahodárny vliv na léčení různých forem ochrnutí, revmatismu a svalových křečí. Jeho léčení probíhalo tak, že na podstavec z dobře vysušeného bukového dřeva byla postavena deska na speciálních nožkách pokrytá vlněným koberečkem a pak na ni na židli posazen nemocný. K elektrizování Diviš používal kovové tyčky, opatřené kuličkou, zasazené do dobře izolované rukojeti. Tyčka byla spojena vodičem se zdrojem elektřiny. Léčením si V. P. Diviš proti sobě postavil nejen lékárníky, ale také lékaře a kněží. Využití elektrické energie k terapeutickým účelům V. P. Diviš konzultoval s dvorním lékařem císařovny Marie Terezie Gerardem van Swietenem (1700–1772), který byl uznávanou autoritou v oboru medicíny a lékařství v Rakousku a Divišovo uplatňování elektrické energie velmi pozitivně oceňoval. O svých pokusech Diviš sepsal mnoho pojednání, tiskem ale vyšla pouze některá a to ještě navíc mimo Rakousko, kde neprošla cenzurou.

Prokop Diviš zemřel 21. prosince 1765 v klášteře v Louce u Znojma. Dnes je právem řazen mezi vědce světového významu.

Zdroj : www.praguecitytourism.cz
https://cs.wikipedia.org/wiki/Petr_Skoumal, <https://cs.wikipedia.org/wiki/Prokop>

Rubriku připravila: Dagmar Pavlisková

ZAJÍMAVOSTI

Čeští vědci vymysleli, jak lépe zahubit nádorové buňky. Poslouží diverzant

Vědci z 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Ústavu makromolekulární chemie a Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR vyvinuli způsob, jak nádorovou buňku zabít a za pomoci toxické látky, takzvaného diverzanta, zničit i další rakovinné buňky v jejím okolí. Výsledky výzkumu otiskl prestižní časopis Journal of Medicinal Chemistry.

Výzkumný tým Laboratoře biologie nádorové buňky Ústavu biochemie a experimentální onkologie 1. lékařské fakulty UK v čele s přednostou ústavu a děkanem fakulty Alešem Šedem se dlouhodobě zabývá výzkumem skupiny molekul, které by mohly být využitelné jako cíle nádorové léčby, případně by mohly při klinickém zobrazování (pozitronovou emisní tomografií, PET) nádorové bujení ukázat. Vědci si pro tyto postupy jako nejvhodnějšího kandidáta vybrali Fibroblastový aktivační protein (FAP). Jde o molekulu, která se v normální tkáni téměř nevyskytuje, lze ji nalézt jen v embryích a v nádorech. Jak v samotných nádorových buňkách, tak i v dalších buňkách hostitele nádoru.

Záškodnický manévr

„Víme, že molekula FAP se vyskytuje u řady nádorů – karcinomu pankreatu, prsu či u mozkových nádorů. Její diagnostické i terapeutické využití v onkologii tudíž může být hodně široké. V naší práci jsme prokázali správné cílení toxické látky na nádor. Trefíme nádorovou buňku, která do sebe pojme toxickou látku, ta se zde uvolní a buňka se rozpadne. Toxická látka se zároveň chová jako diverzant, protože se po rozpadnutí buňky uvolní a zničí i další buňky okolo sebe,“ vysvětlil Šedo princip záškodnického manévru. Ten ve světových vědeckých kruzích vzbudil velkou odezvu, a zahraniční pracoviště žádají vzorky těchto látek k vlastním zkoumáním.

Molekulové lego

Výrazně podle lékařské fakulty pomohla i spolupráce s třemi dalšími vědeckými týmy.

„Měli jsme štěstí, že spolupracujeme s kolegy z Ústavu makromolekulární chemie a Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd. Ti pod vedením Jana Konvalinky vyvinuli takzvané iBodies – molekuly, na které je možné navázat terapeutickou molekulu či lék, a dovést ji k rakovině buňce, nebo molekulu, kterou lze využít pro diagnostiku. Kouzlem molekuly iBodies, kterou pro cílení na FAP využíváme, je možnost jejího „šití na míru“. Jde o takové molekulové lego, kde lze její komponenty poskládat pro daný účel. Výborně se navíc dostanou k cíli,“ popsal Šedo.

Z další spolupráce, tentokrát s týmem belgické univerzity v Antverpách, vzešel vhodný kandidát na použitý inhibitor – látku, která iBodies dovede k molekule FAP v nádoru.

V současnosti je výzkum ve fázi, kdy jednotlivé komponenty odborníci ještě vylepšují a zvažují jejich patentování. Již nyní český tým vysílá molekuly do laboratoří po světě.

Zdroj: Novinky.cz

Vajíčka, hasičák, ponožky. I tak pacienti děkují doktorům

Láhev alkoholu, káva nebo bonboniéra patří mezi nejčastější dárky, které pacienti dávají lékařům. V posledních letech jsou ale Češi v případě takových malých pozorností kreativnější a do ordinací nosí domácí vajíčka, štrúdl, nakládané okurky, ale třeba i hasicí přístroj nebo ponožky.

Drobnou pozornost většina Čechů přitom nepovažuje za úplatek, ale za výraz poděkování za péči, kterou jim doktor věnuje.

„Máme doma slepice, takže svému lékaři nosím jako poděkování za jeho péči domácí vajíčka,“ řekla Právu padesátiletá Jana s tím, že její doktor neskrývá nadšení z takového praktického dárku.

Řekl si o štrúdl

Její známá zase nosila svému praktickému lékaři řadu let bonboniéru.

„Nedávno se jí však lékař svěřil, že čokolády už má opravdu hodně, tak pokud by mu chtěla příště něco přinést, paní Jana ať třeba upeče štrúdl,“ doplnila Jana.

Podle lékařů nosí takové naturálie pacienti do ordinací daleko častěji než dříve. Češi tak mnohem více přemýšlejí o tom, jak obdarovat svého doktora, a jsou ochotni do takového dárku vložit nejen peníze, ale rovněž čas a energii. Mezi řadou drobných pozorností od pacientů se najdou však i takové, jež dokážou svou originalitou zaskočit.

„Jednou jsem od pacientky, malé drobné paní učitelky matematiky, dostala v dárkové tašce se srdíčky hasící přístroj. Byla jsem hodně překvapená, nicméně dodnes jej vozím v autě a je to jeden z nejužitečnějších a nejoriginálnějších dárků,“ zavzpomínala s úsměvem lékařka jedné z pražských nemocnic na netradiční dárek, který ji zaskočil. Před Vánoci oproti tomu ocenila domácí cukroví, kterým ji obdarovala jedna z pacientek.

Kultura i kadeřník

„Tato paní dokonce o mně přemýšlela jako o normální ženě, ne jenom jako o lékařce, což bylo milé,“ dodala s tím, že každého dárku od pacienta si váží a bere jej jako projev díků. „Jsem pyšná na to, že má práce stála pacientovi za přemýšlení o tom, že se chce odvděčit,“ zdůraznila lékařka.

Její kolegyně zase nedávno od pacienta dostala opravdu nezvyklou kombinaci dárků. Muž jí přinesl do ordinace pětilitrovou lahev nakládaných okurek a k tomu nádavkem pár teplých ponožek.

Mezi nespočtem láhví s vínem a sklenic s rozpustnou kávou se proto v poslední době objevují krabice s buchtami, lístky na koncert, dárkové vouchery na zkrášlující procedury či poukazy do knihkupectví a nejrozumnějších obchodů.

Pacienti ale své lékaře obdarovávají také formou kadeřnických nebo právních služeb. „Protože jsem kadeřnice, tak jsem jednou své lékařce nabídla, že bych ji ostříhala, pokud by chtěla. A ona souhlasila,“ prozradila pětáctiletá Marie.

Zdroj: Novinky.cz

Soška Českého lva má novou podobu. Autora inspiroval Lada a kubismus

Jubilejní pětadvacátý ročník udílení Českého lva, které se uskuteční 10. března v pražském Rudolfinu, s sebou přinese i novou podobu hlavní trofeje, kterou si ocenění odnesou. Oproti předcházejícím letům, kdy abstraktní podoba sošky sklízela značné kontroverze, nová cena, kterou navrhl sochař a sklář Rony Plesl, nabrala konkrétnější, kubistické rysy.

Výroba Českého lva se po několika letech vrátila do nižborských skláren Rückl. „Musím říct, že jsem vlastně svým způsobem inicioval tu změnu Českého lva, ale celé prezídium České filmové a televizní akademie (jež Českého lva uděluje - pozn. red.) bylo zajedno,“ řekl Novinkám David Ondříček, který je kreativním supervizorem letošního udílení cen. Impulsem pro změnu byl i fakt, že se letos budou ceny Českého lva udílet už popětadvacáté.

Lada snoubený s kubismem

S novou podobou sošky lva si ve sklárně docela pohráli. Hlavní změnou je upuštění od abstraktního tvaru, podoby z minulých let představující světelný kužel, který sklídl jisté kontroverze. Právě to byl také důvod, proč se výroba přesunula zpět do rücklovských skláren.

Autora při tvorbě podoby sošky inspiroval Lada a kubismus.

Každá soška je pečlivě broušena.

Nová socha, která už má konkrétnější rysy, vychází z tradiční české tvorby. „Já jsem chtěl, aby ten lev byl hodně český. To znamená milý. Takže pro mě byl inspirací Lada. Chtěl jsem, aby to byl takový ladovský lev,“ vysvětluje svou hlavní inspiraci autor sošky Rony Plesl. Českým fenoménem je dle něj i kubismus, a to převážně v designu, proto je nová podoba lva pojata velmi kubisticky, což se zvláště odráží ve tvaru hřívy lva.

„Samozejmě jsem také chtěl, aby prezentoval značku Rückl a umění rücklovských brusičů,“ dodává Plesl a naráží tím hlavně na hvězdy, které zdobí podstavec skleněné sochy. Díky nim je každý kousek originál. Svou výškou dvaceti centimetrů se přibližuje svému slavnějšímu protějšku - americký Oscar je jen o tři centimetry větší. Váha sošky je pak o něco nižší než předcházející. „Ono to byla náhoda, ale váží přesně dvě kila,“ upřesňuje Plesl. Jedná se o nejlehčí ze všech sošek, které se předávaly, a autor tak respektoval přání převážně hereček, aby se váha snížila. Původní soška Českého lva totiž vážila pět kilo.

Výsledná podoba sošky byla jednomyslně schválena vedením akademie, která udílení cen od roku 1995 zaštiťuje. „Co jsem já zažil, tak jsme nikdy v historii nebyli tak jednotní. Všem filmařům, a věřte mi, že každý je originál, se to strašně moc líbilo,“ vysvětluje Ondříček. Navíc doufá, že současná podoba Českého lva zůstane alespoň dalších padesát let stejná.

Vyrobí se dvojnásobek, než se udělí
Samotná výroba sošek je rozdělená do dvou provozů. V prvním, hutním provozu se tvoří zvlášť podstavec, který se odlívá od píšťaly, a soška, která se vyrábí na lisostřiku. Sklárna při tom nedávno prošla rekonstrukcí. Novinkou je instalované zařízení s podhladinovým výtokem, které podle finanční ředitelky sklárny Simony Prokopové umožňuje nejvyšší konkurenceschopnou kvalitu.

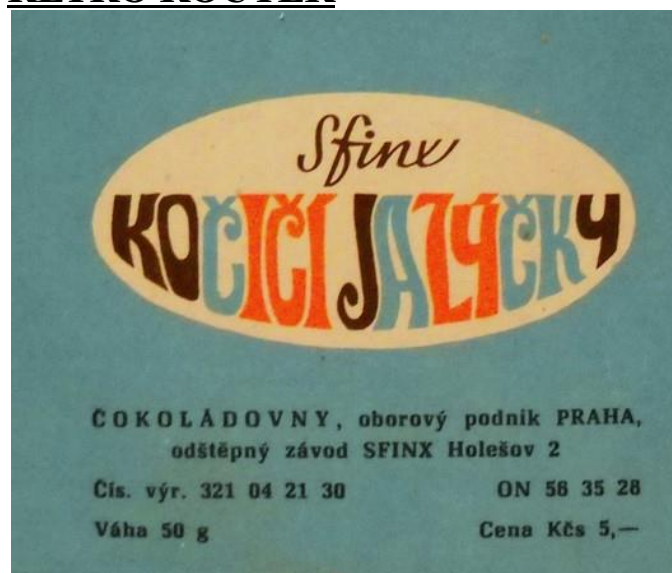
„Kromě podhladinového výtoku máme i jeden otvor na ruční náběr sklářů právě pro sklářské libůstky,“ dodává. Díky tomu je nový lev propracován do velkých detailů. Po vychlazení a kontrole se přechází do druhého, brusírenského provozu, kde se socha dokončuje.

Ve sklárně se postupně vyrobí na 60 sošek lvů, což je zhruba dvojnásobek toho, co se nakonec udělí. Z nich se pak vyberou ty naprosto bezchybné. Výroba Českých lvů přitom není zrovna levná. Nejnákladnější na výrobě je pořízení formy, ze které se soška tvoří. „Ten samotný produkt lisovaný není tak drahý, ale forma stojí i několik stovek tisíc korun,“ vysvětluje Plesl. Do toho se musí započítat i tvorba návrhu či práce sklářů, celkovou hodnotu si tak Plesl netroufá odhadnout. „Cena určitě není levná, ale já zase doufám, že bude na dlouho, nejlépe navždy,“ dodává.

Kdo si nové sošky odnese, se dozvíme při pětadvacátém udílení Českého lva 10. března v pražském Rudolfinu. Porota při něm ocení jak filmovou, tak televizní tvorbu za poslední rok. Průvodkyní večera bude slovenská moderátorka Adela Vinczeová, která se této role ujme druhý rok po sobě.

Zdroj: Novinky.cz
Rubriku připravila: Mária Ramsová

RETRO KOUTEK

Kočí jazýčky

Historie těchto čokoládových jazýčků sahá do Francie až do 19. století. V tu dobu bylo totiž již možné vyrábět čokoládu v tuhé formě.

Od roku 1892 je vyráběla ve Vídni firma Küfferle. Čokoládové jazýčky byly velmi oblíbené hlavně v 20. – 30. letech minulého století. Tento obal na fotografii je z roku 1980. V té době jazýčky vyráběla Čokoládovna Praha – odštěpný závod Sfinx Holešov. Jejich cena byla 5 Kčs.

Dnes tuto čokoládovou pochutinu vyrábí firma Orion.

Jihlavanka

V roce 1958 byla v Jihlavě otevřena balírna a pražírna kávy.

Káva měla označení B, které odkazovalo na název závodu Balírný obchodu.

V roce 1991 společnost koupila firma Tchibo a o dva roky poté vznikla značka Jihlavanka. Název je odvozen od města Jihlava.

Káva se praží v Polsku a dalších zemích EU. V roce 2005 se výroba přesunula do Prahy.

Margotka

Krátce po válce, společnost Orion představila první tyčinku Margot. Technologie výroby byla sice odlišná, ale chuťově byla také velmi dobrá jako ta dnešní.

V roce 1960 začala být výroba téměř na chlup stejná jako ta dnešní. O dvacet let později získala Margotka nový vzhled. Zelený obal vystřídal modrý a ten zůstal i dodnes.

Po roce 2006 dostala tato sladká dobrota více příchutí, jako byly například Margot s rozinkami, s meruňkovou příchutí či s kyselými višněmi.

Před osmi lety nám bylo zaručeno, že se do Margotky budou přidávat pouze přírodní barviva a že nový vzhledu obalu se také nezmění. A je to tak.

Zdroj: starypaky.cz

Rubriku připravila: Mária Ramsová

ZDRAVÍ

Vědci našli 100 nejzdravějších potravin. Sádlo je v první desítce

Zdravé jídlo může v různých kontextech znamenat různé věci. Ale dá se o některých potravinách říct, že jsou to ty zcela nejzdravější? Autoři z britské BBC věří, že ano. Sestavili seznam stovky potravin, které by z výživového hlediska měly být pro lidi nejprospěšnější.

Vycházeli především ze studie korejských vědců, kteří prozkoumali celou tisícovku rozličných potravin. Systematicky je ohodnotili na základě údajů, jako je obsah potřebných živin, nebo jejich kombinací. Vitaminy, minerály a další užitečné látky totiž tělu nejvíce prospívají, když jsou správně „namixované“, argumentují výzkumníci.

Korejskou studii autoři doplnili také informacemi z dva roky staré pětidílné Encyklopedie jídla a zdraví či daty, která má k dispozici Zemědělská výzkumná služba při americkém Ministerstvu zemědělství. Výsledkem je žebříček, který představuje sto potravin, jež můžeme považovat za nejzdravější. Je to hlavně zelenina, ovoce, ořechy, ryby a mořské plody, ale v první desítce překvapí třeba i vepřové sádlo.

Zelenina i lahůdky z moře

Stovku uzavírají „klasiky“ jako sladké brambory, dýně, kapustičky, brokolice a květák, fíky nebo zázvor. O něco výše se běžná zelenina typu mrkve, pórku nebo rajčat střídá s pochoutkami z moří i řek, jako je chobotnice (u které ovšem autoři upozorňují i na možnost alergické reakce nebo otravy), různé druhy lososa, tuňáka, makrely a pstruha.

Našince potěší kapr, který zaujal 81. místo. „Má vysoký podíl bílkovin, kolem osmnácti procent. Tuku je v něm méně než šest procent a neobsahuje žádný cukr,“ chválí ho BBC. Na vyšších příčkách pak najdeme třeba i sledě, který se díky velkému podílu omega-3 nenasycených mastných kyselin vyšplhal na 43. místo, nebo mořského vlka, který je ještě o příčku výš.

Pokud jde o plody moře, zdaleka to není všechno. Jikry, které jsou kromě „dobrých“ tuků bohaté i na vitamin B12, obsadily 38. místo; v první třicítce pak najdeme různé druhy mušlí a škeblí, různé druhy tresky, ale taky sladkovodní štika.

Listy a bylinky nikdy neklamou

V první padesátce si kromě ryb, škeblí a řady luštěnin šplhla především listová zelenina a různé druhy bylinek. Chybu neudělá ten, kdo do svého jídelníčku zařadí čínské zelí, hlávkový či římský salát, brukev nebo kadeřávek – ten se jako bohatý zdroj fosforu, železa, vápníku i vitaminů A a C dostal na 31. místo.

Špenát pak obsadil dokonce dvě pozice: čerstvý je na 45. příčce, mražený na čtyřiačtyřicáté. V obou případech autoři chválí obsah minerálů a vitaminů (zejména prospěšné kyseliny listové alias vitaminu B9), ale také karotenoidů: barviv, která mají přirozené antioxidační účinky. A proč je mražený špenát o tolik výš? „Když se čerstvý špenát skladuje v pokojové teplotě, může ztratit výživovou hodnotu. Zamražení v něm živiny udrží,“ vysvětlují autoři.

Bylinkám kraluje petržel, řeřicha, která je velmi bohatá na železo, koriandr a také bazalka. Třiačtyřicáté místo drží pampeliškové listy, které jsou podle výzkumníků skvělým zdrojem vitaminu A, vitaminu C a vápníku.

Třináctá příčka patří méně známé bylině – potočnici lékařské, které se někdy říká také řeřicha potoční. Tahle vodní rostlina, která je u nás chráněná, je cenným zdrojem minerálů i pro ty, co trpí jejich nedostatkem. Mimo jiné obsahuje železo a draslík, ale také jód a vitaminy A, C, D a E.

Vepřové sádlo v první desítce

Vítěznou desítku tvoří směsice známých i exotických plodů, rostlin a vodních tvorů. Uzavírá ji mořská ryba chňapal, která je velmi bohatá na prospěšné živiny, ale autoři seznamu upozorňují, že někdy může obsahovat i nebezpečné toxiny. Devátá je nař červené řepy, která je nabitá minerály, vitaminy skupiny B a vitaminem K.

Možná nepřekvapivější potravinou z celé stovky je vepřové sádlo, které obsadilo osmou příčku. Podle BBC se jedná o „dobrý zdroj vitaminů skupiny B a minerálů. Vepřové sádlo je přitom méně nasycený a zdravější tuk než sádlo jehněčí nebo hovězí.“

Na sedmém místě žebříčku najdeme mangold – tahle listová zelenina se chlubí nejen vysokým obsahem minerálů a vitaminů, ale také betalainů, rostlinných barviv s antioxidačními účinky. Na šestém místě následují dýňová semínka, která jsou bohatým zdrojem železa a manganu, na pátém potom semínka chia. Ta kromě řady vitaminů obsahují vlákninu i bílkoviny, jsou tedy zdravou přísadou, která zasytí a zlepšuje trávení.

Platýs, mandle i tropická čerimoja

V první čtveřici dominují ryby. Čtvrté místo obsadil platýs, který je považován za jednu z nejzdravějších ryb vůbec. Většinou totiž neobsahuje žádnou rtuť a zároveň je výborným zdrojem důležitého vitamínu B1. Třetí příčka patří okouníkovi, rybě, která obývá hlubiny Atlantiku. „Je bohatý na bílkoviny a zároveň má málo nasycených tuků,“ píší autoři seznamu.

Druhé místo náleží tropické superpotravině, která je k sehnání i u nás – především na větších tržnicích s ovocem a zeleninou. Původně jihoamerickou rostlinu *Annona cherimola*, které se česky říká čerimoja, můžete dokonce pěstovat v bytě. Její plody s bílou dužinou obsahují velké množství cukru, přesto to v žebříčku dotáhla vysoko. Je totiž cenným zdrojem vitaminů A, C, B1 i B2 a také draslíku.

Absolutním vítězem se pak stala potravina, která je nám dobře známá: mandle. Obsahují sice hodně tuku, ovšem v podobě mono-nenasycených mastných kyselin, které jsou v přiměřeném množství prospěšné. Navíc jsou zdrojem vitamínu E, vitaminů skupiny B a minerálů, jako je železo, vápník, hořčík nebo zinek. „Mandle prospívají kardiovaskulárnímu zdraví a můžou pomáhat také při cukrovce,“ dodávají autoři žebříčku.

Zdroj: ona.idnes.cz
Rubriku připravila: Mária Ramsová

ČEŠTINA

Doplňte správná písmena ze závorek a I,Í nebo Y,Ý:

Na jihla(f/v)ské náměst- př-j-žd- c-rku(s/z). Klaun- s červen-m- nos- i tanečn-ce zvou k ná(f/v)štěvě. Medvěd- nahlas mruč- t-gř- cen- tesák-, lachtan- tleskaj- plou(d/t)vem-. Žonglér- žongluj- (s/z) m-čk- a buben-c- bubnuj- na bubn-. D-(f/v)kám se vzrušen-m taj- de(h/ch). Večer tam urč-tě půjdou (s/z) rod-č-.

Připravila Radka Hejmalová-Millar
Zdroj: Prázdninová škola, 2. třída

ZÁBAVA

Recepty

Pohankové placky s kysaným zelím

Na placky
250 g loupané pohanky
1 svazek jarní cibulky
2 stroužky česneku
2 vejce
1 lžíce soli
1 lžička pepře
1 lžička mletého kmínu
1 hrnek strouhanky
1 hrnek oleje

K podávání
300 g kysaného zelí
6 g celého kmínu

Krok 1: Pohanku dejte do menšího hrnce a zalijte vodou tak, aby byla potopená. Přiveďte k varu, stáhněte teplotu a na mírném ohni za stálého míchání vařte dvě až tři minuty. Poté odstavte a nechte lehce vychladnout.

Krok 2: Mezitím nakrájejte jarní cibulku a česnek nadrobno. Vložte do mísy, přidejte vejce, sůl, pepř a kmín. Promíchejte s pohankou a nechte asi deset minut odležet při pokojové teplotě. Kdyby byla hmota moc tekutá, můžete ji zahustit strouhankou.

Krok 3: Tvarujte placky a obalte je ve strouhance. V pánvi rozehejte olej, placky smažte z obou stran dozlatova. Podávejte s kysaným zelím s celým kmínem.

Citronové drobenkové řezy

Na plech 20x20 cm potřebujete:

125 g másla, ½ hrnku cukru krupice, ¼ lžičky soli, 1 a ¾ hrnku hladké mouky, ¼ lžičky jedlé sody, kůru z 1/2 chemicky neošetřeného citronu

Na krém:

kůru z 1/2 chemicky neošetřeného citronu, šťávu z 1-1,5 citronu, 6 lžic cukru krupice, 2 vejce, ¼ lžičky soli, 60 g másla

Postup:

Nejprve si připravte náplň: kůru, šťávu (začněte jedním citronem), cukr, vejce a sůl prolehejte a na mírném ohni za stálého míchání zahřívejte, až směs lehce zhoustne. Postupně přidejte na kostky pokrájené máslo a ještě asi 5 minut povařte do zhoustnutí. Podle chuti přidejte další citronovou šťávu, překryjte fólií a nechte (klidně v lednici) vychladnout na pokojovou teplotu.

Troubu vyhřejte na 180 °C. Z rozpuštěného másla, cukru, soli, mouky, sody a citronové kůry vytvořte drobenku, něco málo přes polovinu jí natlačte na dno formy vyložené pečicím papírem a dejte na 15 minut péct. Nechte chvíli vychladnout, potřete krémem a posypte zbytkem drobenky. Pečte dalších asi 30 minut dozlatova a po vychladnutí krájejte na kousky (snáze to jde, když dáte koláč na chvíli do chladu).

Zdroj: Recepty.cz

Humor

Na policii přijde občan:

"Já jsem vám včera ohlásil, že mi ukradli peněženku. Přišel jsem odvolat udání, protože peněženku jsem našel doma."

"Pozdě! Zloděje jsme už chytili."

Přijde policajt do bytu jednoho muže:

"Pane, vaše žena byla zatčena!"

"Cože? Ještě jednou."

"Povídám, že vaše žena je ve vězení!"

"Nerozumím, znovu!"

"Sakra chlape, tvoje žena sedí v base! Jsi hluchý?"

"To ne, ale dobrou zprávu můžu slyšet i stokrát."

Policistu Josefa K. (23) napadla ve včerejších ranních hodinách myšlenka. Prokurátor celou záležitost označil jako útok na veřejného činitele.

Zdroj: krajané

Rubriku připravila: Mirka Schullerová

SPRÁVNÁ ŘEŠENÍ

Na jihlavské náměstí přijíždí cirkus. Klauni s červenými nosy i tanečnice zvou k návštěvě. Medvědi nahlas mručí tygři cení tesáky, lachtani tleskají ploutvemi. Žongléři žonglují s míčky a bubeníci bubnují na bubny. Dívkám se vzrušením tají dech. Večer tam určitě půjdou s rodiči.

VELIKONOCE 2018

Jak vznikaly symboly Velikonoc

Pomlázka

Tradice pomlázek je v českých zemích velmi stará. Zmiňuje se o ní už ve 14. století pražský kazatel Konrád Waldhauser.

Čas pomlázky přichází právě o Velikonočním pondělí, kdy chlapci a muži vycházejí už časně zrána na koledu.

Beránek

Symbol beránka je pro Velikonoce tradiční, protože už v pohanských časech působili pastevci na velmi rozsáhlých územích. Židé vnímají ovce jako členy Božího stáda, beránka ovšem i zabíjeli jako památku na vyvedení lidu Izraele z egyptského otroctví.

V křesťanství beránek symbolizuje Beránka božího. Nevinného, čistého a poslušného beránka, který byl obětován na kříži a jeho krev zachránila pokřtěné od hříchu a od smrti.

Beránek je jako obřadní pokrm známý už od středověku. Nikdo už ovšem nezjistí, zda se velikonočním beránkem rozumí dnešní sladké pečivo ve stovkách variant nebo skutečně pouze jehněčí maso.

Zajíček

Své místo má zajíc v mnoha mytologiích – v egyptské, řecké, čínské a symbolizuje obvykle štěstí, stejně tak ovšem i čas, který je vyměřený životu. Bible řadí zajíce mezi tvory maličké na zemi a moudřejší nad mudrce, takové, kteří symbolizují skromnost a pokoru.

V lidovém pojetí se zase zajíček považuje za symbol zmrtvýchvstání. A to proto, že nikdy nespí; nemá totiž oční víčka. Současný velikonoční zajíček má však jednoznačné poslání. Přináší dětem vajíčka, nejlépe čokoládová. Tradice zajíčka-nosiče k nám pronikla z Německa a postupem doby se postava zajíčka stává stále populárnější. Ptáme-li se, proč právě on může za tajné roznášení sladkých dobrot po zahradách a domech, odpověď je jednoduchá. Zajíc se zjara velice často dostává do blízkosti lidských obydlí, protože tu hledá potravu. I v našich krajích patřilo ke starším velikonočním zvykům honit zajíce. Znamenalo to hledání vajec ukrytých v poli.

Vejce

představuje původ světa, životní sílu, zrození, nesmrtelnost, jarní přírodu.

Podle legendy vznikla tradice malovaných vajec poté, co Ježíš s Petrem poprosili selku v jednom venkovském stavení o nocleh a jídlo. Zašla tedy do kurníku a večeri připravila z čerstvých vajec.

Ráno se na stole objevila vejce opět celá a k tomu krásně malovaná.

Selka začala vejce sama malovat a zvyk se později rozšířil. Jiná legenda praví, že sedlák, který nesl vejce na trh, cestou potkal Ježíše Krista s křížem a kus cesty mu s ním pomohl. Na trhu vesničan zjistil,

že má vejce v koši krásně nazdobená. Od těch dob na Velkou noc lidé malují a zdobí vejce a obdarovávají jimi své bližní. Nejstarší zdobená vejce (husí), z doby kolem roku 320 n. l., byla nalezena v sarkofágu hrobky ve Wormsu nad Rýnem. V našich zemích jsou barevné skořápky vajec z počátku 11. Století potvrzeny archeologickými nálezy na jižní Moravě. O tři století později se slovo kraslice objevuje v nejstarších českých slovnících. V roce 1895 byla na Národopisné výstavě československé poprvé vystavena malovaná vejce a od té doby se stala trvalou součástí velikonočních trhů v Praze. Byla svážena z celých Čech, Moravy i Slovenska a stala se předmětem sběratelského zájmu. Právě proto se začaly místo plných vajec malovat vyfouknuté skořápky. Výklad pojmu kraslice není jednoznačný. Neví se, zda je odvozen od slova krásliť resp. Krásliť nebo krásnyj – červený.

Původně se totiž vejce barvila převážně jen červeně a také Velikonocím se říkalo červené.

Velikonoční recepty

Velikonocní vejce

Ingredience

4 velká vejce, 2 kelimky dijónské hořčice, sůl, pepř, tabasco podle chuti

1-2 lžice jogurtu

petržel, malá rajčata, malé kyselé okurky

Postup

Vejce uvařte natvrdo. Ze začátku vejce ve vodě rolujte, aby žloutek po uvaření ležel uprostřed vejce. Uvařená vejce vychladte, oloupejte je a rozřízněte podélně na poloviny.

Žloutky opatrně vyjměte z polovin vajec a rozetřete je s hořčicí, solí, pepřem, tabascem a jogurtem. Touto hmotou naplňte poloviny bílků, buď pomocí sáčku nebo lžící.

Ozdobte petrželí a podávejte s malými okurkami, rajčaty a chlebem.

Jehněčí roláda na česneku

Co potřebujete:

cca 1,5 kg jehněčí plece, 3 stroužky česneku, 400 g listového špenátu, lžička sušené majoránky, 8 plátků farmářské zauzené slaniny, 3 lžíce olivového oleje, sůl, pepř

Postup: Jehněčí plec očistěte od blan a přebytečného tuku a rozkrojte ji tak, aby se z ní dala srolovat roláda. Olivový olej smíchejte s majoránkou, špetkou soli, pepřem a prolisovaným česnekem a touto směsí potřete maso,

poté na maso rovnoměrně rozložte slaninu a následně špenát (několik hodin předem nechte povolit, případně trochu vymačkejte), lehce posolte, srolujte a zavažte roládu kuchyňským motouzem.

Pečte asi 2,5 hodiny při teplotě 160 °C v nádobě s víkem, průběžně obračejte a podlévejte vodou nebo vývarem, aby maso zůstalo šťavnaté. Posledních 30 minut pečte bez poklice, aby maso získalo hezkou barvu. Rozstříhnete motouz, nechte chvíli odpočívat, poté nakrájejte na plátky a podávejte s bramborovou kaší.

Žemlová nádivka s uzeným kuřetem

Co potřebujete:

250 g uzeného kuřecího masa, 250 g uzeného, 300 g bílého pečiva, 4 šálky nasekaných listů mladých kopřiv nebo balení listového špenátu, 7 vajec, 60 g másla, svazek pažitky, sůl, pepř, 200 ml mléka, špetka nastrouhaného muškátového oříšku, strouhanka na vysypání formy.

Postup: Vejce rozdělte na žloutky a bílky, z bílků a špetky soli ušlehtejte sníh. Pečivo nakrájejte na kostky a zvlhčete mlékem. Ve vedlejší míse utřete máslo se žloutky, přidejte pečivo, nasekanou pažitku, koření, kopřivy nebo špenát (přes noc nechte povolit v lednici), maso a promíchejte.

Nakonec vmíchejte ušlehaný sníh a směs přesuňte do máslem vymazané a strouhankou vysypané formy (velkého pekáčku nebo dvou menších forem na biskupský chlebiček). Pečte asi 45 minut při teplotě 170 °C, dokud povrch nezezlátne.

Velikonoční drchanice

Co potřebujete:

500 g hladké mouky, 100 g rostlinného tuku
Hera máslová příchuť, 100 g cukru, 6 lžic bílého
vína, 4 žloutky, citrónová kůra, vanilka, olej na
osmažení

Postup: Z mouky, žloutků, Hery, cukru, bílého
vína, vanilky a dobře omyté citrónové kůry
vypracujeme tuhé těsto. Vyválíme asi 4 mm
silnou placku a vykrajujeme z ní tvořítkem větší
kolečka. V oleji smažíme a ještě horké
pocukrujeme.

Velikonoční svátky trochu jinak

V užším pojetí se Velikonocemi míní pouze slavnost Zmrtvýchvstání neboli Vzkříšení Krista (Boží hod velikonoční), respektive její vigilie. Velikonoční vigilie je bohoslužba v noci z Bílé soboty na neděli Zmrtvýchvstání). V širším pojetí se jimi myslí Velikonoční třídní (příčemž období od Zeleného čtvrtka až do sobotní vigilie je vlastně součástí postní doby, tedy ne doby velikonoční, toto pojetí je tedy terminologicky ne zcela správné). V nejširším smyslu pak celá doba velikonoční, tedy 50denní období od neděle Zmrtvýchvstání do letnic. První týden Velikonoc se nazývá velikonoční oktáv.

Výpočet data Velikonoc

Velikonoce jsou tzv. pohyblivé svátky – nejsou určeny pevným datem jako např. Vánoce, ale měsíčními fázemi. Zmrtvýchvstání připadá na první neděli po prvním jarním úplňku (tzn. po prvním úplňku po 21. březnu), tedy na měsíc březen či duben. Výpočet data Velikonoc je postup, kterým lze pro daný rok datum Velikonoc vypočítat. V různých církvích se metodika a výsledné datum může lišit.

Z metody výpočtu vychází 35 možných dat, kdy se mohou Velikonoce konat, z tohoto počtu je odvozeno 35 tabulek křesťanské chronologie, které slouží k výpočtu datace podle svátků. Každý rok totiž musí spadat do jedné z těchto 35 tabulek.

Byl-li úplňk v neděli, jsou Velikonoce až další neděli. Datum Velikonoc se tedy může lišit mezi jednotlivými roky až o více než jeden měsíc (od 22. března do 25. dubna). Jarní rovnodennost je stanovena „úředně“ na 21. březen podle gregoriánského kalendáře bez ohledu na astronomickou skutečnost (která se může až o dva dny lišit). V některých protestantských zemích (například Německu, Švédsku a Dánsku) se ale Velikonoce slavily po několik desetiletí 18. a 19. století podle astronomické skutečnosti.

Pravoslavné Velikonoce, označované jako Pascha, jsou proti katolickým většinou opožděny (zpravidla o týden, ale nezdíka i více), protože pravoslavná církev pro jejich výpočet používá starší juliánský kalendář. Navíc zachovává ustanovení Prvního nikajského koncilu (tj. prvního všeobecného sněmu), který přísně stanovuje, že křesťanská Pascha nesmí být před židovským svátkem Pesach nebo spolu s ním. Toto pravidlo se ve sněmovních aktech nedochovalo, ale je dosvědčeno 1. kánonem Antiošské synody; o tomtéž hovoří už 7. pravidlo apoštolské. Římskokatolické Velikonoce byly např. v r. 2005 před židovským Pesachem.

Algoritmus k výpočtu data Velikonoc

Následující algoritmus se používá k výpočtu data Velikonoc v církvích používajících gregoriánský kalendář. Je odvozen z pravidelných měsíčních, týdenních a ročních cyklů (neboť Velikonoce jsou v neděli a závisí na prvním úplňku po 21. březnu).

Poznámka: m značí operaci výpočtu zbytku po dělení.

$a = \text{rok} \bmod 19$ (pozn.: po 19 letech se měsíční cyklus opakuje ve stejné dny)

$b = \text{rok} \bmod 4$ (pozn.: cyklus opakování přestupných roků)

$c = \text{rok} \bmod 7$ (pozn.: dorovnání dne v týdnu)

Pro 20. a 21. století platí konstanty:

$m = 24$

$n = 5$

$d = (19a + m) \bmod 30$

$e = (n + 2b + 4c + 6d) \bmod 7$

Den u a měsíc v Velikonoční neděle se určí následovně:

$u = d + e - 9$

Je-li $u = 25$, $d = 28$, $e = 6$ a $a > 10$, pak $u = 18$, $v = 4$ a Velikonoční neděle připadá na 18. duben.

Jinak, je-li $u \geq 1$ a $u \leq 25$, pak $v = 4$ a Velikonoční neděle připadá na u -tý duben.

Jinak, je-li $u > 25$, pak $u = u - 7$, $v = 4$ a Velikonoční neděle připadá na u -tý duben.

Jinak $u = 22 + d + e$, $v = 3$ a Velikonoční neděle připadá na u -tý březen.

Postní doba

Postní doba či půst je v křesťanství období přípravy na Velikonoce, která začíná Popeleční středou a trvá 40 dní (krom nedělí). Celá doba vrcholí Svatým týdnem, při němž si křesťané připomínají ukřižování Ježíše Krista a končí velikonočním triduem. Celá postní příprava směřuje k radostné oslavě Velikonoc, které jsou pro křesťany svátky Kristova vzkříšení z mrtvých.

Postní praxe byla v minulosti poměrně namáhavá, nejedlo se maso, ryby, vejce a mléčné produkty a bylo zvykem jíst jednou denně. Současná postní praxe katolické církve zavazuje katolíky od 16 do 60 let. Na Popeleční středě a Velký pátek jako dny přísného postu je dovoleno sníst pouze jedno velké jídlo denně. Krom toho existuje ještě půst od masa, předepsaný pro tyto dva dny a všechny pátky roku. Tento páteční půst je ale možné nahradit jiným skutkem pokání.

Půst se v křesťanském smyslu netýká pouze zdržení se jídla a abstinence, ale může zahrnovat i jiné projevy jako např. almužnu či dobré skutky. Účelem postu má být soustředění věřícího na jeho duchovní růst v rámci přípravy na největší křesťanské svátky roku – Velikonoce.

V postní době má člověk pracovat na proměně a obnově svého života, aby mohl žít opět plně jako křesťan. Má v této době obnovit autentické vztahy, navázat znovu dialog s druhými, odpočinout si a vrátit se k tomu, co činí život křesťana křesťanským. Nemělo by ale jít pouze o lidské úsilí, neboť křesťanská teologie a spiritualita považuje půst za Boží milost, kdy člověk naslouchá Božímu slovu a svůj život podle něho upřisobuje.

Popeleční středa

Je to první den postní doby. Následuje čtyřicetidenní půst spolu se šesti nedělemi. Neděle se do postní doby nezapočítávají, poněvadž se za postní dny nepovažují. Z časového hlediska tedy Popeleční středa připadá na 46. den před Velikonoční nedělí. Pro každý rok platí jiné datum Velikonoc, což ovlivňuje i stanovení data Popeleční středy.

V období raného křesťanství existovala praxe veřejného pokání po spáchání těžkého hříchu. Kající byl na začátku Postní doby biskupem vyzván, aby zahájil uložené pokání. Oblékl se do kajícího roucha a hlavu si posypal popelem. Obřadně byl vykázán z kostela a před vchodem až do Velikonoc žádal křesťany o modlitbu. Instituce veřejného pokání se ještě před koncem prvního tisíciletí postupně vytrácela, avšak výmluvné gesto kajícího sypání popela na hlavu se začalo uplatňovat u všech účastníků bohoslužeb.

Popeleční středa je dnem přísného postu a připomínkou pomíjivosti pozemského života. Znamenání popelem tzv. Popelec doprovází udělovatel slovy: „Čiňte pokání a věřte evangeliu“ nebo „Pamatuj, že jsi prach a v prach se navrátíš“. Katolický křesťan je takto veden, aby zůstal nezávislý na skutečnostech pomíjivých a věnoval pozornost hodnotám trvalým – duchovním.

Svatý týden

Je nazývám také Pašijový týden. Jde o významné období křesťanského liturgického roku, ve kterém křesťané téměř všech vyznání si připomínají poslední týden Ježíšova pozemského života, jeho smrt na kříži a vzkříšení. Liturgický rok nebo též církevní rok je v křesťanském prostředí souhrn svátečních dnů a časových úseků sestavených do pevné struktury v období jednoho roku.

Svatý týden začíná Květnou nedělí a končí Velikonocemi (nedělí Vzkříšení). Některé dny Svatého týdne jsou označeny zvláštním přívlastkem: Škaredá středa, Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílá sobota.

Květná neděle

Květná neděle nebo též Pašijová neděle je označení pro šestou a zároveň poslední neděli postní. Připomíná jednak slavný vjezd Ježíše do Jeruzaléma a zároveň se při bohoslužbách předčítá zpráva o

umučení Ježíše Krista tzv. Pašije (utrpení). Název svátku je odvozen od květů, jimiž bývají kostely vyzdobeny a které mají připomínat palmové větve, jimiž lid vítal Ježíše.

Modré pondělí

Kostely se v tento den zdobily modrým, respektive fialovým sukem. Původ přívlastku "modré" je však nutné hledat jinde. Jedná se totiž o doslovný překlad německého "blauer Montag", kde se slovu "blau" připisuje také význam "podnapilý, neschopný práce (po nedělní pitce)".

Podle tradice bylo v tento den lidem zapovězeno vykonávat jakoukoliv práci. Podobně jako v následující den se ani k Modrému pondělí nepojí žádné obřady.

Podle látky, která se ten den vyvěšuje v kostele může být pondělí nazýváno také žlutým.

Šedivé úterý

O Šedivém úterý hospodyňky uklízely a vymetaly pavučiny.

Jinak tento den nebyl v lidových zvycích nijak bohatý a ani z náboženského hlediska nehrál tak velkou roli jako dny nadcházející.

Sazometná (škaredá) středa

Sazometná středa své jméno získala podle toho, že se tento den vymetaly komíny. Podle lidové pověry by se v tento den lidé neměli mračit, aby se nemračili všechny středy v dalším roce. Je to den, kdy Jidáš zradil Krista - škaredil se na něj.

Velikonoční triduum

Či třídní umučení, pohřbení a vzkříšení Ježíše Krista. Jde o období tří dnů - Zelený čtvrtek, Velký pátek a Bílá sobota, které bezprostředně předchází Neděli Zmrtvýchvstání a připomíná umučení, pohřbení a vzkříšení Ježíše Krista.

Zelený čtvrtek

Podle křesťanské tradice je to pátý den Svatého týdne (počítáno od Květné neděle včetně) a předvečer velikonočního tridua. Český přívlastek zelený vznikl zkomolením původního německého názvu Greindonnerstag (lkavý čtvrtek) na Gründonnerstag (zelený čtvrtek). Podle pověry se v tento den jedla zelená strava (špenát, zelí atd.), aby byl člověk celý rok zdravý.

Velký pátek

V křesťanském kalendáři je Velký pátek pátkem před Velikonocemi, součástí Svatého týdne a velikonočního tridua. Tento den je připomínkou ukřižování Ježíše Krista. V lidových pověrách je spojován s magickými silami. Na Velký pátek se měly otevírat hory, které vydávaly své poklady a také se nic nemělo půjčovat, protože půjčená věc by mohla být očarována; nesmělo se hýbat se zemí (rýt, kopat, okopávat) ani prát prádlo, protože by bylo namáčené do Kristovy krve.

Velký pátek je jedním ze dnů přísného postu.

Asi čtyřicet států uznává Velký pátek jako den pracovního klidu, mezi nimi například Austrálie, Brazílie, Kanada, Německo a Spojené království. V Rakousku mají nárok na den volna pouze evangelíci, starokatolíci a metodisté. Ve většině německých spolkových zemí platí na Velký pátek (podobně jako v Den národního smutku) zákaz pořádání tanečních slavností a sportovních akcí.

Bílá sobota

V křesťanském kalendáři je Bílá sobota dnem před Velikonoční nedělí, součást Svatého týdne a velikonočního tridua. Bílá sobota končí západem slunce. Nastupující noc už patří obřadům Velikonoční vigilie.

Na Bílou sobotu končí postní doba. Svůj název den získal zřejmě od bílého roucha neofytů, kteří se po celý den intenzivně připravovali na křest o velikonoční vigilii (bohoslužbě). Název může také pocházet z lidových zvyků velkého úklidu a bílení, konaných tento den před nedělí Zmrtvýchvstání.

Během dne se nekonají žádné obřady ani mše svatá. V západní církvi je zvykem během Bílé soboty konat tzv. "bdění u Božího hrobu". Ve východní církvi (a dnes i v některých východem inspirovaných katolických společenstvích) je také zvykem na Bílou sobotu slavit liturgii připomínající pomazání Kristova těla, uložení do hrobu a rozvíjející tajemství Kristova "sestoupení do říše mrtvých".

Velikonoční oktáv

Je to týden, který začíná nedělí Zmrtvýchvstání Páně a končí Bílou nedělí, tj. 2. nedělí velikonoční (o 8 dní později, proto oktáv). V křesťanství jsou Velikonoce coby slavnost Kristova vítězství nad smrtí největším svátkem, a proto samotný den slavnosti je prodloužen do osmi dní, kdy si věřící má uvědomit velikost a význam Kristova vzkříšení pro svůj život. Oktáv je charakterizován radostí z vykoupení člověka Ježíšem Kristem, který v člověku působí skrze křest, ostatní svátosti a dalšími způsoby. V dnešní době je běžné, že se slavnost velikonočního oktávu odráží pouze v druhém z těchto dní, totiž ve Velikonočním pondělí, které je dnem pracovního klidu a kdy se též dopoledne pořádají slavnosti.

Boží hod velikonoční

Též Zmrtvýchvstání Páně (nebo Velikonoční neděle) je největší slavností křesťanského církevního roku, při níž se slaví Kristovo vzkříšení a vítězství nad smrtí.

Nedělí Zmrtvýchvstání předchází Velikonoční vigilie, bohoslužba noci, v níž byl Ježíš vzkříšen. Oslava Velikonoc bezprostředně trvá po celý velikonoční oktáv, avšak velikonoční doba jako taková končí až 50. dne, slavností Seslání Ducha svatého (Letnice).

Velikonoční pondělí

Někdy též Červené pondělí je dnem, který následuje po nedělí Zmrtvýchvstání Páně. Církev oslavuje Velikonocemi Kristovo vítězství nad smrtí (tj. vzkříšení) – základní bod celého křesťanství. V našem prostředí je spojeno s nejrůznějšími tradicemi a zvyklostmi, které lze zařadit k přechodovým rituálům končící zimy a nastávajícího jara a je také dnem pracovního klidu.

V České republice i na Slovensku je zvykem chodit s pomlázkou. Pomlázka je z několika většinou 6-12 nejčastěji vrbových proutků pletený šlehač nástroj, se kterým chlapeč chodí na koledu a mrskají děvčata z okolí. Mrskut přes hýždě doprovází odřikávání různých koledních říkanek. Velikonoční mrskání děvčat jim má předat část jarní svěžesti vrbového proutí (Mrskut a mrskání jsou názvy zažité především na Moravě, kde má zvyk velmi silnou tradici. V jiných regionech je možné se setkat s odlišnými výrazy pro totéž, např. šupání, vyšupat). Velikonoční koleda je spojena s odměnou pro mrskáče. Tradičně to jsou především malovaná vajíčka neboli kraslice. Velikonoční koledování nabírá krajově rozličných podob.

Bílá neděle

je posledním dnem velikonočního oktávu. Název této neděle pochází ze zvyku, že novokřtění naposledy nosili bílé roucho, do něhož byli oblečeni při křtu o velikonoční vigilii (bohoslužbě).

Nanebevstoupení páně

Nanebevstoupení Páně je jednou z velkých slavností křesťanského kalendáře a připomíná výstup Ježíše Krista na nebesa 40 dní po jeho vzkříšení (Velikonoční neděle).

Nanebevstoupení Páně připadá vždy na čtvrtek, avšak v některých oblastech se slaví až následující neděli (na kterou jinak připadá 7. neděle velikonoční). Svátkem začíná devítidenní období (svatodušní nověna) před Letnicemi (tedy slavností Seslání Ducha svatého). Bohoslužba tohoto dne se zaměřuje především na skutečnost, že Ježíšovi je podle křesťanské víry jeho návratem k Otci dána veškerá moc na nebi i na zemi. V mnoha zemích s křesťanskou tradicí je Nanebevstoupení Páně státním svátkem a dnem pracovního klidu.

Letnice

Letnice, Seslání Ducha Svatého či Svatodušní svátky označují křesťanské svátky slavené 50 dnů po Velikonocích a 10 dnů po Nanebevstoupení Páně - vždy dva dny, v neděli a v pondělí a jsou vyvrcholením Velikonoc. V křesťanství se slaví jako den seslání Ducha svatého, ve starém zákoně se padesátý den po Velikonocích vzpomínal jako den, kdy Mojžíš na hoře Sinaj obdržel Desatero.

Výpočet data slavení svatodušních svátků je závislý na výpočtu data Velikonoc, který se však liší v západní a východní církvi. Letnice připadají na padesátý den po slavnosti Zmrtvýchvstání Páně, počítaje v tom po starověkém způsobu i tento den; Seslání Ducha Svatého je tak osmou nedělí velikonoční doby, kterou tato doba končí.

Po Velikonocích se v západní církvi staly Letnice druhým svátkem, v němž dříve bylo možno světit křestní vodu a udělovat svátost křtu.

Letnice i Velikonoce mají mnoho společného, například oslavují přírodu (Velikonoce jsou svátky jara, Letnice začátkem sklizně). Pro křesťany jsou Velikonoce svátkem vzkříšení Pána Ježíše a Letnice svátkem seslání Ducha.

Letnice také navazovaly na tradici předkřesťanských svátků. Český kronikář Kosmas psal roku 1092 o knížeti Břetislavovi II., že vyháněl ze země čarodějníky, věštec a hadače pohanské.

Boží hod svatodušní

Těž. Seslání ducha svatého či svatodušní neděle. O svatodušní neděli byly všechny oltáře bohatě zdobeny květy, především růžemi (proto se v lidovém prostředí letnicím říkalo také rozálie). Lidé zdobili své domy čerstvou zelení, dávali březové a bukové větvičky do váz, aby se na nich mohl usadit duch svatý. Čerstvé ratolesti měly domu přinést štěstí. Také se věřilo, že posvěcené větvičky ochrání dům a dobytek před pohromou. Pokud větvičky ve vodě uvadly či uschly do svátku Božího těla, měl v tomto roce někdo z rodiny zemřít. Letnice byly také svátkem pastýřů. Každý pastýř se o Letnicích snažil vyhnat dobytek na pastvu co nejdříve. Když se některý opozdil, ostatní se mu vysmívali. Stejně tak se stal terčem posměchu ten, kdo na Letnice dlouho spal. V některých oblastech byl dobytek před vyhnáním na pastvu ověnčen a postříkán vodou. Kromě církevních oslav doprovázely letnice od středověku bujaré oslavy, hostiny, tanec a zpěv, proti kterým marně brojili mravokárci. Se svatodušními svátky se také spojovaly nejrůznější pověry, především zápas proti nečistým silám – čarodějnicím. V podvečer vycházeli chasníci na náves a práskali biči, aby hřmotem zahnali zlé čarodějnice.

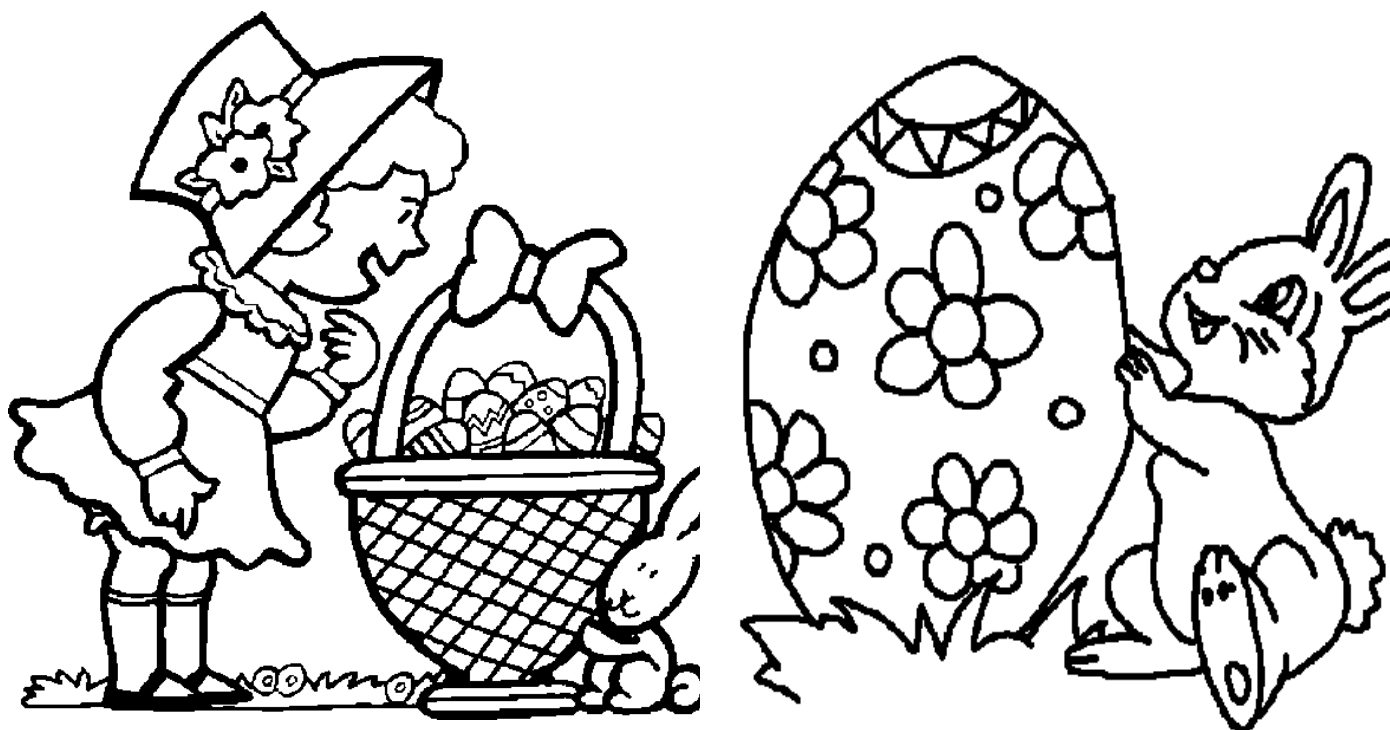
Svatodušní pondělí

Zatímco neděle měla ráz především oslav církevních, v pondělí dominovaly rozmanité lidové obyčeje. Rozšířeným obyčejem byl zvyk mládeže strojit se za krále, královnu a jejich družinu (slavné „jízdy králů“ se dodnes uchovaly na Slovácku). Průvod s králem chodil po vsi, vtipkoval, chválil nebo káral hospodáře a čeledě, předříkával rozmanité verše; za to dostávali od hospodářů dárky. Obvykle to skončilo pronásledováním krále, vhozením některého člena průvodu do vody, závody na koních a podobně. To bylo základní schéma, obměňované v různých variantách, s rozličnými maskami a dalšími podrobnostmi. Ve staročeských městech existoval zvláštní zvyk, zvaný „střílení ku ptáku“. Zábava přišla z ciziny, ve 13. století jsou o ní zmínky v Německu, v Čechách se stala po husitských válkách velmi oblíbená. Na dlouhou

dřevěnou tyč se upevnil původně živý, později dřevěný pták, na kterého se střílelo z kuše, později z pušky. Kdo sestřelil ptáka jako první, stal se králem. Mezi německým obyvatelstvem na Šumavě byl oblíbeným zvykem „zpěv vodního ptáka“, přinesený nejspíše přistěhovalci z Bavorska v 17. století. Chlapci ze vsí se sešli a zvolili jednoho, který byl označen za „vodního ptáka“. Potom chodili dům od domu a zpívali předem připravené písně, obsahující žertovné posměšky na jednotlivé členy domácnosti; za to obdrželi výslužku.

Zdroj: /velikonoce.nasesvatky.cz

Velikonoční omalovánky

Velikonoční křížovka

Velikonoční křížovka

pátý den v týdnu

parník

ovoce podobné grepu

mašinka

horký nápoj dospělých

chladné roční období

opak začátku

část těla s očima

www.kapesnicek.cz

2 - 3

Velikonoční říkanka

*Hody, hody doprovody,
dejte vejce malovaný,
Nedáte-li malovaný,
dejte aspoň bílý,
slepička vám snese jiný.*

Přejeme vám krásné Velikonoční svátky